

To gange Hansen – og et søm

af Flemming Skipper

Lærer Hans Hansen og borgmester Chr. Hansen trækker sammen med ingeniør Jørgen Fibigers kobbersøm til havnebyggeriet streger gennem næsten 100 års Hanstholm-historie.

Billedet dukker op under forarbejdet til en bog om Hanstholms historie. Billedet fra 1972 af førstelærer, bibliotekar, arkivar og meget mere *Hans Hansen* og en ligeså alsidigt engageret borgmester *Chr. Hansen*. Den tredje »aktør« er et søm. Og det er ikke et helt almindeligt af slagsen. En stor del af et århundredes historie er samlet i dette ene billede. Det er fortællingen om en brydningstid mellem tradition og fornyelse.

Ved folketællingen i 1880 blev sognets befolkning opgjort til 192 mennesker fordelt på ni gårde og 34 huse. Staten var repræsenteret

på fyret og ved den lokale toldembedsmand. Præsten boede i læ nogle kilometer inde i landet tæt op ad kirken i Ræhr. Hansted var blot et anneks sogn. En lærer var der dog derude, hvor det virkelig blæste. I de kommende ti år voksede befolkningen med 50 personer. Ved indgangen til 1890'erne kunne Hansted mønstre både kromand, musiker, to købmænd, en væverske og to tømrere. Resten var beskæftiget ved enten fiskeriet eller lidt landbrug.

Springer vi et godt stykke op i det nye århundrede og lander i 1964 i det, der både blev kaldt Hansted og Hanstholm, kan vi nu tælle

Borgmester Chr. Hansen med Fibigers kobbersøm fra det første havnebyggeri i Hanstholm. Arkivar m.m. Hans Hansen står parat til at indlemme det i den lokale samling. Året er 1972.

os frem til 1503 indbyggere – og ingen havn. I 1969 er der 3287, en havn, en voksende fiskerflåde og en industri, der ekspanderer. Alt er nøje planlagt. Skræddersyet til 30.000 indbyggere. Stramme rammer. Beboelse i et kvarter, håndværksvirksomheder i et andet, industri i et tredje, forretningsliv i et fjerde. En idealby. Men også en by med staten som eneste grundejer.

Et nyt samfund skyder op og sætter flere blomster i de efterfølgende år. Det går ikke altid som planlæggere og administratorer mere eller mindre prædiker. Der er ellers mange på spil. Og endnu i dag er der langt til det skræddersyede mål med de 30.000 indbyggere.

Thistedboen Karen Aaberg var i Hanstholm, da den første sænkekasse (tømmerkiste) kom i vandet i 1926. Og hun gemte til eftertiden det købersøm, hun fik foræret af ingeniøren bag det hele, Jørgen Fibiger. Billedet er fra 1933.

Hanstholm-Havnen

»I Eftermiddag blev den første af de fire Tømmerkister, der har været færdige i et Aars Tid, sat i Vandet ved Hanstholm under ledelse af Ingeniørerne Fibiger og Lunde. Vejret var gunstigt og Havet om-trent roligt. Efter at den store Trækolos var lempet ned ad den lange Slidskebro, gled den Kl. 2,10 under nogle Tilskuers Hurra-Raab ud i Vandet, og kort efter paa-begyndtes Arbejdet med at bringe den paa Plads. Ankere blev hentet og hevet ud for at støtte Styringen, og i Løbet af en Times Tid var Kisten anbragt paa sin fremtidige Plads. Derefter pumpedes Vand i den, og den ene Tipvogn efter den anden, ført af en Motorvogn og fyldt med Ral, rullede ud for at fyldes ned i det store Lastrum. Begivenheden havde samlet en Del inter-esserede Tilskuere, og alle var meget opta-get af den. Forhaabentlig vil der ikke gaa alt for mange Aar, før vi oplever den næ-ste Begivenhed: At det første Skib anløber Hanstholm-Havnen.«

Thisted Amts Tidende 11. maj 1926.

Det gamle Hansted er for længst blevet til historie. Forbi er de dage, da sognerådsfor-manden i Ræhr-Hansted-Vigsø Kommune lige må en tur forbi førstelærer Hansen, når der er problemer med et regnskab, der ikke vil gå op. For dét klarer en førstelærer med regnefærdigheder i orden. Som så meget an-det i tidens løb. En førstelærer er ikke blot en lærer, han er – ja, *førstelæreren*. Det er noget andet.

Symbolsk gave

Blandt de mange gaver, Hanstholm lokal-historiske Arkiv modtog under sin første

billedudstilling i 1972, var det omtalte søm af den slags, der blev brugt ved molebyggeriets sænkekasser (eller tømmerkister) og som alene ved sin symbolske vægt næsten var guld værd – skønt det var lavet af kobber for at forhindre angreb af pæleorme.

Sømmet var på det sidste stadium af vejen til det lokalhistoriske arkiv (og Hans Hansen) en gave fra borgmester Chr. Hansen.

Men historien bag sømmet var næsten lige så lang som havnesagen var gammel.

I 1972 var det 46 år siden, kobbersømmet første gang blev brugt som en symbolsk gave. Anden gang var under havneindvielsen i 1967 og tredje gang altså – i 1972.

Ved indvielsen af Hanstholm Havn 8. september 1967 stak folketingsmand Kr. Damsgaard en lille æske i hånden på sognerådsformand – senere borgmester – Chr. Hansen med en bemærkning om, at æskens indhold egentlig var tiltænkt en anden, men at han ikke havde fået opfyldt giverens oprindelige ønske. Han fandt imidlertid, at indholdet hørte hjemme i Hanstholm og bad nu sognerådsformanden om at opbevare det.

I æsken lå et kobbersøm, og historien bag sømmet stod i et brev, som Kr. Damsgaard i foråret 1960 havde modtaget fra giveren, og som ledsagede sømmet. Giveren oplevede ikke blot at se havnen i brug, men også at registrere dens succes. Underskriveren var identisk med forhenværende sygeplejerske Karen Aaberg, der i 1972 var 90 år gammel – i øvrigt tidligere medlem af Thisted Byråd i seks perioder i træk fra 1933-1958 – og blandt dem, der med særlig interesse fulgte udviklingen i den nye havneby. Hun var plejedatter af Thisted Amts Tidendes redaktør fra 1883 til 1933 A. M. Aaberg, der var Thistedes første folkevalgte borgmester.

Det var Hans Hansen og kæmner Snekemose, der stod bag oprettelsen af det lokalhistoriske arkiv i Hanstholm. Det holdt først

Brevet

»Kære Folketingsmand Damsgaard! Hermed sender jeg Dem det omtalte Kobbersøm, som ingeniør Fibiger gav mig som Erindring om den første Sænkekasses Udsættelse til Hanstholmhavnen for snart 40 Aar siden. Jeg var jo ved at tro, at der kun vilde blive Brug for det til min Kiste. Vil De ikke paa en spøgefuld maade overrække det til Trafikministeren ved en Lejlighed, De finder passende som en Erindring om Fibiger og i Taknemmelighed fra mig og andre heroppe. Så kan han selv om det skal være det første eller sidste Søm, han slaar i Havnen; naar bare han vil skynde sig, jeg vilde saa gjerne se den taget i Brug.

Med venlig hilsen Deres Karen Aaberg.«
(1960)

Agnete og Jørgen Fibiger fotograferet i 1935 på terrassen ved administrationsbygningen i Hanstholm. De var blevet gift i 1911. Agnete Fibiger nåede at deltage som æresgæst ved indvielsen af Hanstholm Havn i 1967. Hendes mand døde i 1936 – 69 år gammel.

82-årige Agnete Fibiger interviewes ved havneindvielsen i 1967 af radioens Ole Kühnel.

til på fyret og blev senere en del af det lokale bibliotek i havnebyen. Her fik Hans Hansen også etableret et turistkontor.

I Historisk Årbog 1972 er det redaktør Knud Erik Nielsen og Hans Hansen, der aflægger »beretning« om aktiviteterne omkring arkivet. Det var vigtigt at bevare historien for efterslægten – som det blev understreget. Arkivplanerne havde været flere år undervejs, kan man forstå. I første omgang havde der især været tænkt på den gamle kommunes sogne: Ræhr-Hansted og Vigsø. Efter kommunalreformen var interessen for sagen blevet udvidet, så Tømmerby-Lild og Klitmøller kom med. Det gjaldt om at få gjort de ældre interesseret. 90 medlemmer af pensionistforeningen tog imod en indbydelse. Og medbragte billeder fra havnebyggerierne gennem tiden, fyrvæsenet og redningsvæsenet. Det blev grundstammen i det nye arkiv. Siden dukkede materialer fra Besættelsen op.

I den første sommer efter kapitulationen i 1945 var radioreporteren Ole Kühnel i Hanstholm for at interviewe folk om besættelse og havnebyggeri. Båndene var bevaret og befundt sig nu på arkivet. Et væsentligt supplement til alle billederne og det skriftlige materiale.

Som var det i går

I Karen Aabergs erindring var det en sommerdag i 1922, hun fik sømmet af Jørgen Fibiger, havnebyggeren med de store visioner – og store digterhår – der sjældent var i tvivl om sine idéers holdbarhed og i de fleste tilfælde forstod at kæmpe dem igennem, når de mødte modstand også blandt fagfæller. Et karismatisk menneske – sådan ville man sikkert beskrive ham i dag. »En lille mand med en stor udstråling. Hans engagement var medrivende og hans resultater respektindgydende«,

Tristed 8/3. 60

Kære Folketingsmand Damsgaard

Hermed sender jeg Dem det antaltte kobbersom
som Ingeniør Tiborg gav mig som Erindring
om den første Søstikkens karakter til Hans
Malmstrøm for snart 40 Aar siden. Jeg var jo
ved at tro at den ikke vilde blive Brag for
at til min Kiste. Vi se ikke paa en spogelses
Maade overraske det til Trafikministeren med
en Lybhed de finder passende som en Erindring
om T. og i Taknemmelighed fra mig og mange
andre her oppe. Laa han ham selv om det
skal være det første eller sidste Vain han
slaa i Havnen; naar bare han vil skyn
sig. Jeg vilde saa gerne se den Løst
Brug. Med venlig Hilsen

Kærlig

Karen Aaberg

Modtaget fra Folketingsmand Kr. Damsgaard, ved
indvielsen af Hanstholm Havn, d. 8/9-1967

Chr. Hansen

Datoen 8. marts 1960 på Karen Aabergs brev til Kr. Damsgaard er ikke tilfældig. Få uger forinden (18. februar) har Kai Lindberg, minister for offentlige arbejder, fremsat lovforslaget om færdiggørelsen af Hanstholm Havn som en kombineret fiskeri- og trafikhavn. Nederst er vedføjet en oplysning fra borgmester Chr. Hansen, da brev og kobbersom bliver overdraget til det lokalhistoriske arkiv i havnebyen i 1972.

Model af tømmerkiste fra omkring 1942-43. Den blev brugt i forbindelse med et demonstrationstog til København, hvis mål var at få genoptaget arbejdet i Hanstholm. Billedet er fra indvielsen af museet i Hanstholm i 1979. Det var en afdeling af Museet for Thy og Vester Hanherred. Fra venstre Svend Heiselberg, formand for fiskeriforeningen, stiftamtmand Fl. Martensen-Larsen og museumsinspektør Jette Kjær, Thisted.

som tidligere museumsinspektør Hanne Mathiesen karakteriserede ham.

»Jeg husker dén dag som var det i går«, fortalte Karen Aaberg til Thisted Dagblads redaktør i Hanstholm, Knud Erik Nielsen, i 1972. »Aftenen i forvejen havde ingeniør Fibiger ringet til bladet med besked om, at den næste dag skulle havnens første sænkekasse sættes. Det var en begivenhed af format for egnen, og dagen efter ledsagede jeg min far og politimester Kampmann og frue til

Kobbersømmet

»Det morer mig, at sømmet er dukket op, og at det stadig er med til at erindre om en sag, der i så mange år optog sindene. Jeg vidste godt, at kobbersømmet ikke var havnet hos trafikminister Lindberg, sådan som det egentlig havde været min tanke, men jeg er glad for, at det ikke er blevet borte.«

Karen Aaberg 1972.

Hanstholm og overværede begivenheden. Ingeniør Fibiger viste os de kobbersøm, der blev benyttet i sænkekassen - og han stak mig ét i hånden til minde om dagen.«

Der er ingen tvivl om, at det var en oplevelse, der havde fæstnet sig i Karen Aabergs erindring, men det rigtige årstal for den første sænkekasse – eller tømmerkiste - er 1926. Det fremgår af »Dagbog over nedsænkningen af de første Sænkekasser på Vestre Mole i Hanstholm«, der opbevares på Rigsarkivet. Det fremgår ikke, hvem der har nedfældet de minutløse oplysninger – det *kan* være Jørgen Fibiger. Foruden beskrivelse af selve forløbet og den tekniske side af den efter tidens forhold omfattende »operation«, bliver læseren klog på vind, vejr og temperaturer netop dén dag. Vejret var klaret op – det havde ugen forinden været ret blæsende. Og så er der datoen: »Tirsdag den 11. Maj 1926 kl. 2 Eftermiddag«.

Karen Aaberg gemte sømmet i en skuffe og glemte alt om det, indtil hun en dag mange

år senere stødte på det under oprydning. Og meget var sket i mellemtiden:

»Fibigers moleværker var faldet sammen af forsømmelse, havnesagen havde været droppet, men var taget op igen, og nu stod jeg så med et søm i hånden, et søm der ligesom havde fået symbolsk værdi. Jeg mindedes, hvor dybt et indtryk havnesagen i Hanstholm havde gjort på min barndom og ungdom«, fortalte den 90-årige Karen Aaberg i 1972. Hun huskede det politiske spil, der resulterede i, at Hirtshals Havn blev bygget før Hanstholm:

»Alt stod levende for mig. Det faldt mig derfor naturligt at lade kobbersømmet tilfalde den trafikminister, der førte havneplanerne ud i livet. Nu er sømmet altså havnet i Hanstholm, og det vil jeg da intet indvende imod.«

Hansted 1934

Vi bliver i Hansted og otte år efter, at Jørgen Fibiger havde held til at sætte den første

Hanstholm Havn i midten af 1930'erne med sænkekasser under bygning.

Hanstholm Skole 1947 med lærer Hansen yderst til højre. Øverst fra venstre ses Gunnar Jensen, Aksel Lyng, Helge Kristensen, Rita Kristensen, Anna Knudsen, Irma Frost, Aase Pedersen, Ingrid Knudsen, Grete Vutborg, Gunhild Knudsen, Thorkild Pedersen, Nancy Vodstrup, Peter Buhl og Børge Villadsen. Næste række: Poul Karl, Hardy Pedersen, Svend Erik Villadsen, Peter Kristensen, Kaj Pedersen, Ole Klittenberg, Ib Nørby, Gurli Pedersen, Kaj Brogaard, Otto Båtz, Ulla Kristensen, Tove Frost og Hanne Knudsen. Midterste række: Henning Villadsen, Preben Vodstrup, Lissa Kristensen, Annalis Båtz, Evald Harbo, Karl Hansen, Marie Josefsen, Karla Førby, Esther Bengtsen, Villy Pedersen og Vagn Langgaard. Næste række: Lærer Larsen, Elin Vandet, (ikke identificeret), Gotliib Pedersen. Visti Pedersen, Niels Kristian Andersen, Elise Pedersen, Lissi Kristensen. Marie Nørby, Emma Nørby, Ebba Pedersen, Mona Brogaard, Eivind Bengtsen og John Olsen. Nederste række: Erik Kristensen. Frank Nordentoft, Eli Pedersen, Poul Grønkjær, Peter Pedersen, Inga Villadsen, Sonja Hald, Norma Hald, Leo Vang Jensen, Jens Peter Josefsen og Poul Pedersen.

sænkekasse og dermed en vigtig del af et kommende havneanlæg. Arbejdet skred langsomt frem. De internationale konjunkturer var ikke gunstige for statens finansiering af det store projekt. Så det var to skridt frem og et tilbage.

Det er kun i aviser, årbøger og officielle »bekendtgørelser«, at der står »lærer Hans Hansen«. Dengang havde læreren ikke – i hvert fald ikke førstelæreren – noget fornavn. Det

er forbeholdt eftertidens lærere. Datidens lærer blev kaldt – og var – lærer med et efterfølgende efternavn på linje med lægen, præsten og dyrlægen. De var embedspersoner. Embedet var deres personlige status.

Som sådan var Hans Hansen, hvad man i dag vil kalde »en institution« i Hanstholm, hvortil han kom som lærer i 1934. Et enkelt år havde han sin gerning ved skolen i Nors, men lagde ellers sit liv i Hanstholm. Han var

med »i folks glæder og sorger, sparede aldrig sig selv og var den, der kom med trøstens ord, hvor trøst var behov«, som lokalredaktør Mette Fastrup skrev i nekrologen i 1987. Hans Hansen blev 77 år.

Hans Hansens virkefelt var mangfoldigt. Han var før Besættelsen med i det spirende kulturliv i Hanstholm. Han kendte sin egns historie, han var som nævnt en selvskreven mand bag det lokalhistoriske arkiv og gjorde en stor og udadvendt indsats for i respekt for fortiden at informere nutiden om hændelser inden for både kultur, historie og religion.

Det kirkelige arbejde stod hans hjerte nær, og den umiddelbare kontakt med skolen styrkedes i menighedsrådet og ved gerningen som kirkesanger i Hansted gennem flere år.

Med skolearbejdet som udgangspunkt kendte han så at sige alle i Hanstholm – mange familier i flere generationer. Det var

den gamle skole, der var hans virkefelt, og han valgte at fratræde, da Hanstholm fik sin store nye skole.

Førstelæreren

En førstelærer havde ofte – måske næsten altid – en tæt tilknytning til kirken og derigennem havde skolen et nært fællesskab med den lokale kirke i de små samfund, før den store kommunalreform – og de store kommuner – i 1970. I Hanstholm fandt kommunesammenlægninger som bekendt sted i årene forinden i forbindelse med havnebyggeri og senere indvielsen af havnen i 1967 og dermed de store kommunale opgaver på mange fronter, der skulle løses af en moderne kommunalbestyrelse og administration.

Førstelæreren var også meget ofte kirkesanger, flere steder var det en del af stillingsopslaget, at der til embedet hørte jobbet som

Hanstholm september 1967. Havneindvielse med kong Frederik i spidsen.

kirkesanger. Lærer Hansen var kirkesanger og kirkeligt involveret på den indremissionske side, som fiskersamfundet helt op i 1970'erne var stærkt præget af. Med den nye havn kom mange fiskere udefra og dermed også i flere tilfælde nye – i hvert fald andre – værdier. Det gav anledning til brydninger og spillede en ikke uvæsentlig rolle, da den stærkt omtalte sag med en ny præst, Inge-Lise Wagner, der netop kom til Hanstholm udefra, bragte sindene i kog gennem flere år i 1980'erne. I øvrigt ikke alene i Thy.

I førstelærerens kirkelige engagement lå ki-
men til, at han måske ikke var lige afholdt i
sognet. Det oplevede man flere steder i Thy.
Dels var der for og imod Indre Mission, dels
kunne det føre til forskelsbehandling af bør-
nene: Indre Missions-børnene – og de andres
børn! Der var sogne, hvor det ikke var mis-
sionen, der skilte, men derimod antallet af
tdr. sæde. Gårdmændenes og husmændenes
børn blev behandlet forskelligt. Sådan var det
bare!

Indre Mission blev i Ræhr, Hansted og
Vigsø drevet af skolelærere. Lærer Ahlmann
Larsen gjorde i 1920'erne et stort arbejde for
Indre Mission og for det kirkelige liv i det
hele taget i Hansted. I kirkebøgerne fra den
tid kan man læse, at det ikke var sjældent, at
det var førstelæreren, som havde hjemmedøbt
et barn, når sygdom eller andet gjorde sig gæl-
dende. I 1934 blev lærer Hansen som nævnt
ansat i Hansted Skole. Efter den korte peri-
ode i stationsskolen i Nors under krigen, da
befolkningen var evakueret, vendte han til-
bage til Hansted, hvor han ifølge sognepræst
Finn Feilan i bogen »Hanstholm år 2000« var
lokomotivet for Indre Mission og det kirke-
lige liv. Formand for menighedsrådet helt op
i 1980'erne:

»Lærer Hansen var ungkarl, og en del af hans
arv testamenterede han til hjælp til at bygge en
ny kirke. Pengene står der endnu. Det er ikke

noget stort beløb, hvis man snakker kirkebyg-
geri – men det kunne nok finansiere en arki-
tektkonkurrence, hvis det skulle være.«

Magt og benovelse

Førstelærerens magt var nærmest uind-
skrænket. Hvad han sagde og gjorde i forhold
til børnene – det blev bakket op af forældrene.
Man lagde sig ikke sådan ud med førstelære-
ren: Der var både frygt og benovelse for em-
bedspersonen! En eftersidning eller lussing i
skolen blev dobbelt op derhjemme – det kan
mange berette om.

Førstelæreren engagerede sig i store dele af
sognets foreningsliv – naturligt nok især den
kulturelle. For lærer Hansen var det idræt
ved siden af menighedsliv og lokalhistorie.
Det var også førstelæreren, der læste julehi-
storiene ved såvel fagforeningens som borger-
foreningens juletræsfest og ved mange andre
sammenkomster i sognet. Og så var en etab-
leret førstelærer en selvskreven gæst ved næ-
sten alle fester i sognet. En selvskreven taler
– naturligvis!

Førstelæreren var som embedsperson tæt
på det »politiske system« – sognerådet. Ved
de årlige skolesyn blev den nærmeste fremtid
diskuteret. Om skolestuen skulle tapetseres
eller kunne vente endnu et år. Om hvordan
det så ud med såvel bygninger som inventar
og lærebøger. Den årlige »eksamen« var et
højdepunkt, som var frygtet af de fleste og
en frydefuld dag for de bogligt stærke. Skole-
kommissionen sad bagest i klassen og lyttede
til overhøringen.

En førstelærer var en lærer – altså en *mand*.
En eventuel andenlærer var ofte en kvinde,
måske endda kun med forskoleeksamen og
dermed kun med ret til at undervise de yng-
ste årgange. Desuden var en lærerbolig større
end en lærerindebolig. I Ræhr var et læreræg-
tepar flyttet ind i en lærerbolig, da de blev

ansat, men da den mandlige del sagde sit job op efter forholdsvis kort tid, måtte parret flytte ind i en mindre lærerindebolig. »Lærerparret« i Hanstholm boede i hver sin ende af »den gamle skole« – den nuværende musikskole på Akelejevænget. Lærer Hansen boede i vestenden af bygningen, mens fru Christensen boede i østenden.

Nye skoletider

Hvis vi går et par sider tilbage i den danske skolehistorie, bliver det fortællingen om et sogns to førende personer: Præsten og læreren. Præsten rangerede højest. Præsten var bedre uddannet og fungerede som lærerens direkte overordnede.

I kirken var læreren ansat som præstens nærmeste hjælper, der forestod kirkesangen, orgelspillet, klokkeringningen – og visse steder også rengøringen af kirken. Samtidig var præsten født formand for den lokale skolekommission, der havde det nærmeste tilsyn med lærerens virksomhed i skolen og skulle kontrollere, at undervisningen foregik på en sober og gudsfrygtig måde.

Gennem mange år var der ofte kraftig kritik af kirkens rolle som skolens vogter. Tilsynet burde overgå til verdslige myndigheder, men det blev faktisk først en realitet med en tilsynslov, hvor den gejstlige tilsynsmyndighed erstattedes af amtsskolekonsulentembedet.

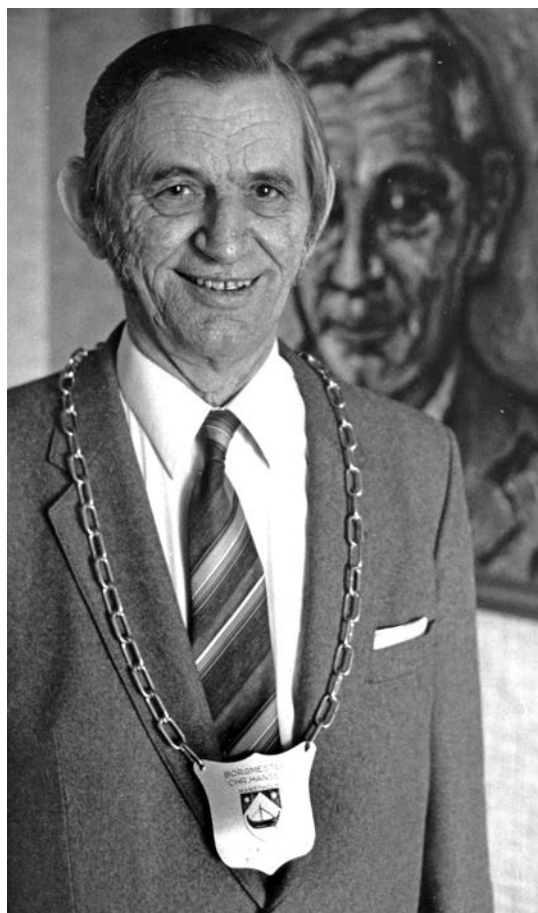
Det var i 1933.

Året før Hans Hansen kom til Hanstholm – eller Hansted som det jo hed dengang.

Borgmester med kæde

Nu skal det handle om den anden Hansen på billedet med kobbersømmet – Chr. Hansen. Han øvede en fortjenstfuld indsats i det offentlige liv. Først i det tidligere sogneråd i Hansted, siden som borgmester i den nye

Hanstholm Kommune. I ordets bedste betydning en tillidsmand af den gamle skole. En politiker der forstod forhandlingens og kompromisets kunst. Og en socialdemokrat der ikke var bundet af partipolitik. Den fælles sag der krævede alles kræfter – det var, hvad der gjaldt. Han gav sig tid til at lytte, havde sin bæk med træffetid på centertorvet. Her kunne folk finde ham – med deres små eller store problemer i indkøbspøsen. Sådan er der

Da Chr. Hansen trak sig tilbage som borgmester, fik han en »borgmesterkæde« af de ansatte i administrationen »som tegn på deres glæde ved at have haft ham som deres chef« – som man kunne læse i den lokale avis.

mange, der husker den mand, der i en længere periode tegnede billedet af Hanstholm, den nye havneby. Hans arbejde for opbygningen af havnen (og lufthavnen) og byen er med rette blevet fremhævet, men i ligeså høj grad også de menneskelige kvaliteter. Evnen til at engagere sig i andres forhold. Viljen til at forstå andres synspunkter. På den anden side vidste han jo godt, at ingen kunne gøre alle tilfredse. Det nyttede heller ikke at prøve!

Chr. Hansen vidste, hvad han ville, uden at være rethaverisk eller fanatisk. Sådan blev han karakteriseret af Mette Fastrup, mangeårig lokalredaktør i Hanstholm. Det afspejledes også i kommunalbestyrelsen, tilføjede hun: »Han havde det med at finde en sejlrende, hvor andre måske ville være løbet på grund. Utraditionel var hans form. Som menneske en ganske almindelig mand med det særkende, at han altid ville det bedste for andre – og for Hanstholm.«

Chr. Hansen var ikke, som det var skik og brug i ældre og større kommuner, udstyret med en »borgmesterkæde«. Men ved udgangen af 1985, da han stoppede som borgmester, fik han en kæde af de ansatte i administrationen som et tegn på deres glæde ved at have haft ham som chef siden 1970. Og han skulle ikke – som det ellers er sædvane – overdrage »borgmesterkæden« til sin efterfølger. Fra 1. januar 1986 var Chr. Hansen menigt medlem af kommunalbestyrelsen med sæde i ejendomsudvalget og teknisk udvalg. Helbredet – og især synet – begyndte efterhånden at svigte så meget, at han ikke gjorde perioden færdig, men måtte trække sig efter tre år ved årsskiftet 1988/89. Hans afløser var Ove Holter fra Klitmøller.

Kunsten at vente

Chr. Hansen forstod det politiske spil i nye tider efter kommunalreform og kommune-

sammenlægninger. Han havde om nogen øje for mulighederne både lokalt og ovre i de ministerielle kontorer i hovedstaden og i de statslige institutioner, som Hanstholm som følge af kommunens specielle stilling var i tæt kontakt med. Han var en borgmester, der måtte væbne sig med en tilpas portion tålmodighed, men avisen havde han jo med hjemmefra, så han kunne vente, indtil »de høje herrer« havde tid – hvis det skulle være. Og det skulle det ofte. Det går der fortsat flere historier om i havnebyen. For det er jo sådan – det ved vi jo – at der altid er et par smuler tilbage i bunden af klejnekassen, når den er tømt. Et thybo-argument ikke uden en vis virkning – selv om beskeden i første omgang måske lød på, at kassen *var* tom.

Chr. Hansen var sønderjyde og kom til Hansted i 1941, ansat hos købmand Jens Villadsen. I 1942 blev han udskerevet til Civilbeskyttelsen (CB) for at forberede evakueringen af civilbefolkningen under den tyske besættelsesmagts opbygning af »Festung Hanstholm«, og da evakueringen var sket i 1943, flyttede Chr. Hansen med sin kone til Ræhr. Han blev i CB helt til 1948 og havde arbejde med tyske flygtninge og bevogtning af det rømmede fæstningsanlæg. I 1946 flyttede familien tilbage til Hansted, og han blev et par år senere afløser på fyret. Fra 1954 til 1960 arbejdede han i Thisted Jernhandel.

Chr. Hansen boede fortsat i Hansted og blev i 1958 indvalgt i Ræhr-Hansted-Vigsø Sogneråd. I 1959 blev han kommunekasserer. Ved valget i 1962 genvalgt til sognerådet - de seks andre var nyvalgte. Lidt overraskende. Da kommunen i 1964 indrettede kontor i forbygningen til tyskernes gamle biograf, blev han heltidsansat som kommunekasserer. I 1966 skete der kommunesammenlægning med Hjørdemål, og efter sognerådsvalget dette år blev Chr. Hansen sognerådsformand. Det var en betingelse, at han fik fire års orlov

fra kommunekasserer-posten – det var jo hans »levebrød«. Og sådan gik det til, at Chr. Hansen var sognerådsformand ved havne-indvielsen i 1967. Efter indlemmelsen af Klitmøller og et nyt valg i 1968 blev bankbestyrer Niels Jensen sognerådsformand 1968-1970. Chr. Hansen fik arbejde hos auktionsmester Ib Holm Sørensen, for han holdt på, at orloven fra kommunekasserer-posten var på fire og ikke to år. Men ved valget efter kommunalreformen i 1970 blev han atter formand for kommunalbestyrelsen – nu som borgmester. Han døde som 73-årig i 1993.

Thylejren

En af de mere ekstraordinære sager, som Chr. Hansen kom til at beskæftige sig med som ny borgmester i Hanstholm Kommune, var

Thylejren (Frøstrup-lejren) i sommeren 1970. Det er en lejr, der er kommet til at skrive danmarkshistorie med »ungdomsoprør« og hvad deraf følger. Og det var en lejr, der trak overskrifter i aviser landet over – og udlandet med for den sags skyld – allerede inden de første spraglede hippier var mødt op.

»Jamen, så bliver Frøstrup jo Danmarks navle i år!« Sådan bekendtgjorde de lokale aviser efter et møde i kommunalbestyrelsen. Der var en vis forskrækkelse over udsigterne til invasionen. Chr. Hansen hørte til de mere besindige og havde en vis forståelse – i hvert fald indtil det med besættelsen af Hjardemål Kirke.

I en bog om Thylejr og ungdomsoprør fra 2011 (Peter Øvig Knudsen: »Hippie«) fortælles om det »orienterende« besøg, Chr. Hansen og stiftamtmand Fl. Martensen-Larsen aflagde. De skilte sig ud blandt beboerne i »det

Sommeren 1970. Chr. Hansen og stiftamtmand Fl. Martensen-Larsen bliver vist rundt i Thylejren af Leo Jespersgaard.

Kommunaldirektør Svend Rasmussen og borgmester Chr. Hansen »udgjorde en helhed, der ikke satte skel mellem den folkevalgte og embedsmanden« – som det er blevet fremhævet. Her ses de to kommunale førstemænd i 1976 sammen med direktør Rudolf Bier fra Inter Ferry på et pressemøde om Hanstholms færgevisioner.

ny samfund« i deres slips og jakkesæt »med lommestørklæde i jakkelommen som en hvid streg i det sorte«, som Peter Øvig Knudsen karakteriserer de to repræsentanter fra »det gamle samfund«.

Borgmesteren og stiftamtmanden ville med egne øjne danne sig et indtryk af lejren, for det kunne godt virke lidt forvirrende, hvis man tog alt, hvad der stod i aviserne, for pålydende. En vis grad af organisering var dog nødvendig – midt i alt det uorganiserede.

Efter rundvisningen blev Chr. Hansen og Fl. Martensen-Larsen placeret på to omvendte trækasser i halmen foran et par telte. Og her fik de serveret en håndbajer. Måske

var den fra Thisted Bryghus, der var blandt storleverandørerne til lejren.

Blandt førstemænd

»En opbygger er gået bort« var overskriften på den nekrolog, som Jens Fogh Andersen, Thisted Dagblads sidste lokalredaktør i Hanstholm, skrev ved Chr. Hansens død i 1993:

»Som person var Chr. Hansen et godt eksempel på en »hanstholmer«. Han var tilflytter, der forstod at kombinere medbragte kvaliteter med nye muligheder. Han har om nogen været med til at forme udviklingen i og omkring den nye by, og efter

kommunesammenlægningen blev han manden, der som den første borgmester i den nye Hanstholm Kommune var med til at knytte båndene mellem syd og øst i den langstrakte konstruktion, der blev ud af sammenlægningen. Både i og uden for kommunen, i ministerier og folketing nåede flere at stifte bekendtskab med Chr. Hansens specielle pragmatiske forhandlingstalent, som gennem årene i reglen sikrede det ønskede resultat. Nemlig at han fik sin vilje. Før eller siden.«

Jens Fogh Andersens forgænger på lokalredaktørposten i Hanstholm, Mette Fastrup, mindedes Chr. Hansen som en legende i kommunalpolitik og som borgmester:

»At have oplevet ham ved borgmesterbordet på det gamle rådhus, bygget af tyskerne, det var en oplevelse. Her sad han og delte bordplade med kommunens anden førstemand, kommunaldirektør Svend

Rasmussen. Hvem af de to, der var den første, er vist aldrig blevet diskuteret. For de udgjorde en helhed, der ikke satte skel mellem den folkevalgte og embedsmanden. De arbejdede sammen, Chr. og Svend, og hed aldrig andet blandt deres borgere. I al beskedenhed blev Hanstholm bygget op ved dette fællesbord. Mange tog et nap med før eller siden. De huskes og nævnes i flæng. Men Chr. Hansen, valgt af Socialdemokratiet, gik stiltfærdigt rundt i sand og marehalm og fik i al beskedenhed skabt en havn, en by, et samfund - på havets præmisser.«

Ordets magt

Vi bliver i begyndelsen af 1970'erne og hos lærer Hansen.

I 1972 trækker den 62-årige overlærer på den nye store skole i Hanstholm sig tilbage for

Kildevæld

Det skriftlige kildemateriale til Hanstholms historie er omfattende. En af kilderne er Thisted Amts Tidende/Thisted Dagblads tekst- og billedarkiv fra begyndelsen af 1960'erne frem til årtusindskiftet. Da avisen flyttede fra Jernbanegade til Sydhavnen i Thisted, blev arkivet overdraget Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune. Et særligt arkiv udgør de udklipsmapper, der meget omhyggeligt er blevet ført af Thisted Bibliotek og som ikke alene omfatter samtlige lokale aviser i de sidste næsten 100 år, men også de større udenbys aviser, der har beskæftiget sig med Hansted og Hanstholm, havneplaner og havnebyggeri. De står i dag på biblioteket i Hanstholm. Arkiver landet over, bl.a. Rigsarkivet, rummer ligeledes et stort materiale om især havnebyggeriet. Endelig er der kommune- og havnearkiver, ligesom der foretages en række lokale interviews. Til denne artikel har tidligere borgmester (og lærer) Ejner Frøkjær bidraget med oplysninger om skoleforhold. Oplysninger om Hansted i 1800-tallet er fra Bodil Selmers bog »Fyrmesteren«, en beretning om et liv på kanten af havet (2010). Der er planlagt flere aktiviteter i Hanstholm i forbindelse med Lokalhistorisk Arkivs forskningsprojekt, der senere skal munde ud i en bogudgivelse.

Illustrationerne: Billedet af Agnete og Jørgen Fibiger i Hanstholm er fra Susanne Fibigers arkiv. De var hendes bedsteforældre. Hun er cand. mag. i historie og middelalderarkæologi og arbejder p.t. på en bog om vestkysthavnenes historie. Hun har tidligere indgående skrevet om Fibiger og Hirtshals Havn. De øvrige billeder i årbogsartiklen er fra Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

at hellige sig sin pensionist-tilværelse, der ser ud til at blive lige så travl og indholdsrig som de mange år som lærer.

Men skolen var efter hans mening blevet »for stor«. Fra de 80 elever i 1934 til 500 i 1972.

»Men det er vel en smags sag. Som lærer dengang deltog man jo også i alt uden for skolen – lige fra barnedåb, bryllupper og til begravelser«, fortæller han i et interview med den lokale avis.

»Der var langt større kontakt i det daglige – en kontakt jeg stadig holder vedlige. Vi hjalp hinanden på en måde, som jeg i dag mindes med fornøjelse. Det hændte f.eks., at sognerådsformanden kom ned til mig på skolen, hvis han ikke kunne få kommuneregnskabet til at stemme, og sammen fandt vi så fejlen.«

Hans Hansen kunne nu få mere tid til Hanstholm Bibliotek, hvis succes i nye lokaler på Helshagevej betegnes som »forrygende«.

Endnu en brik til puslespillet om den nye kommunes tidligste historie.

Bogudlånet var ifølge avisen i 1972 kommet op på 20.000. Alene i det seneste år var der udlånt 9.200 bind til voksne mod 6.400 året forud. Til børnene var udlånt 11.500 bind mod 6.300 året før. Efter åbningen af det nye bibliotek var udlånet inden for de seneste måneder steget med ikke færre end 200 pct., og det så fortsat ud til at ville stige.

Med andre ord fra biblioteket: Mennesket lever ikke af fisk alene. Heller ikke i Hanstholm.

Flemming Skipper

Født 1939. Lokalhistoriske bøger og artikler.